କିଏ ଚଳାଉଛି ନିର୍ବାଚନ ଆମର !

ଆମ ଗଣତନ୍ତ୍ରଟି ଅନେକ ଦିନରୁ ଏକ ଜନପ୍ରହସନରେ ପରିଣତ ହୋଇସାରିଛି ଏବଂ ଯେଉଁମାନେ ଆମ ଗଣତନ୍ତ୍ରଟିକୁ ଜନଗଣଙ୍କ ପ୍ରତି ଏକ ନିଷ୍ଠୁର ବିଦ୍ରୁପ ବା ପରିହାସରେ ପରିଣତ କରିଛନ୍ତି, ସେମାନେ ହିଁ ଆମ ନିର୍ବାଚନ ଚଳାଇ ଚାଲିଛନ୍ତି। ନିର୍ବାଚନରେ ଯେଉଁ ପ୍ରଚୁର ଅର୍ଥ ଖର୍ଚ୍ଚ ହେଉଛି, ତାହା ଏଭଳି ଏକ କଥାକୁ ସୂଚିତ କରୁଛି ଯେ ଭାରତୀୟ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରହସନରେ ଯେଉଁମାନେ ଅର୍ଥ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିପାରୁଛନ୍ତି ସେମାନେ ହିଁ ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବେ ଏବଂ ଯେଉଁମାନେ ଅର୍ଥ ନେଇ ଭୋଟ ପ୍ରଚାରରେ ମାତିଛନ୍ତି ବା ମତଦାନ କରୁଛନ୍ତି ସେମାନେ ଅବଶିଷ୍ଟ ୫ବର୍ଷ ଅସହାୟ ଦେଖଣାହାରୀ ଭଳି ଅର୍ଥଲଗାଣକାରୀମାନଙ୍କର ଦୈରାତ୍ମ୍ୟକୁ ମାନିନେଇ ଚାଲିବେ। ୨୦୧୪ ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ ୩୦,୦୦୦କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରାଯାଇଥିବାର ଅନୁମାନ କରାଯାଇଥିଲା ବେଳେ, ଏବେ ବିଶିଷ୍ଟ ଆଇନଜୀବୀ ପ୍ରଶାନ୍ତ ଭୂଷଣ କହିସାରିଲେଣି ଯେ ୨୦୧୯ର ନିର୍ବାଚନର ଖର୍ଚ୍ଚ ସୀମା ୯୦,୦୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କା ଅତିକ୍ରମ କରିବ। ପ୍ରଶାନ୍ତ ଜଣେ ଦାୟିତ୍ୱବାନ ମଣିଷ ଓ ବେପରୁଆ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଇଛନ୍ତି ବୋଲି ଭାବିବା ଅନୁଚିତ। ନିର୍ବାଚନ ଏକ ଅର୍ଥର ଖେଳ ଏବଂ ପ୍ରତିଟି ପରବ ର୍ୀ ନିର୍ବାଚନରେ ଖର୍ଚ୍ଚର ପରିମାଣ ବଢ଼ିବା ସ୍ୱାଭାବିକ। ସେ ୩୦ହଜାର କୋଟି ହେଉ ବା ୯୦ହଜାର କୋଟି; ଏତେ ଟଙ୍କା ଦେଉଛି କିଏ ? ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନେ ଏତେ ଟଙ୍କା ପାଉଛନ୍ତି କେମିତି ? କେଉଁ ଦଳ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ପାଉଛି ଏବଂ କେଉଁ ଦଳ ଆଦୌ କିଛି ବି ପାଉନାହିଁ? ଏହି ୯୦ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କା କ'ଣ ଭାରତର କୃଷକ, ଜଙ୍ଗଲଜୀବୀ, ଶ୍ରମଜୀବୀ, କର୍ମଜୀବୀ ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କ ପାଖରୁ ଅନୁଦାନ ଆକାରରେ ଆସୁଛି ? ଏମାନଙ୍କୁ କିଏ କାହିଁକି ଏତେ ଅର୍ଥ ଦେଉଛି ? ଏଭଳି ଅନେକ ପ୍ରଶ୍ନ ଅଛି ଯାହାକୁ ନେଇ ଚର୍ଚ୍ଚା ଆଦୌ ହେଉନାହିଁ। ନିର୍ବାଚନରେ ଅର୍ଥ ଖର୍ଚ୍ଚକୁ ନେଇ ଆମ ମାନ୍ୟବର ଗଣମାଧ୍ୟମମାନେ ଚର୍ଚ୍ଚା କରିବାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ନାହିଁ। ଯେଉଁମାନେ ନିର୍ବାଚନରେ ପୁଞ୍ଜି ବିନିଯୋଗ କରୁଛନ୍ତି, ସେମାନେ ହିଁ ଆମ ଗଣମାଧ୍ୟମ ବିଶେଷକରି ବୈଦ୍ୟୁତିକ ଗଣମାଧ୍ୟମକୁ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଦେଉଛନ୍ତି। ସେଥିରେ ଅସହାୟତା ଭିତରେ ଭୋଟ ରାଜନୀତିରେ କେବଳ ମାତ୍ର ଭୋଟ ଦେଉଥିବା ଲୋକଙ୍କର ପ୍ରସଙ୍ଗ ଆଦୌ ସାମ୍ନାକୁ ଆସୁନାହିଁ। ଅସହାୟ ଭୋଟଦାତାଙ୍କ ପାଇଁ ବ୍‌ ରହିବା ଏକ ବଡ଼ ସମସ୍ୟା, ଭଲରେ ବ୍‌ବା ନୁହେଁ। ଭଲରେ ବ୍‌ ରହିବାର ସ୍ୱପ୍ନଠୁ ସଂଖ୍ୟାଧିକ ଭାରତୀୟ ଅନେକ ଦିନରୁ ଦୂରେଇ ଗଲେଣି। ନିଜ ଭିଟାମାଟିରେ ରହି ଆସିଥିବା ଲୋକେ ଜଙ୍ଗଲ ଓ ଜମିକୁ ବ୍‌ବା ପାଇଁ ସାହାରା କରିବାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସେମାନଙ୍କର ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷର ସଂସ୍କୃତି ଓ ଅଭ୍ୟାସରେ ରହିଆସିଛି। ଏବେ ମାତ୍ର କେତୋଟି ବର୍ଷ ଭିତରେ ସେସବୁ ହଜେଇ ଦେବାର ଆଶଙ୍କା ଓ ଆତଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଏହି ଲୋକମାନେ ଠେଲି ହୋଇଗଲେଣି। ସେ ଭିତରେ ଅଛି ଆଜିର ଏକ ପ୍ରମୁଖ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଜଙ୍ଗଲରୁ ଆଦିବାସୀ ଓ ଅଣ-ଆଦିବାସୀ ପାରମ୍ପରିକ ଜଙ୍ଗଲଜୀବୀଙ୍କୁ ଜବରଦସ୍ତ ଉଚ୍ଛେଦ କରିବାର ଏକ ଘୃଣ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଯେଉଁଥିରେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଅଦାଲତର ମୋହର ମଧ୍ୟ ଲାଗିସାରିଲାଣି।

ଅନେକ ଗଣସଂଘର୍ଷ ଓ ଜନଆନ୍ଦୋଳନ ଭିତରେ ଭାରତୀୟ ଆଦିବାସୀ ଓ ଜଙ୍ଗଲଜୀବୀମାନଙ୍କ ଆଗରେ କଂଗ୍ରେସ ନେତୃତ୍ୱାଧୀନ ୟୁପିଏ-୧ ସରକାର ଗୋଟିଏ ଆଇନ ୨୦୦୬ ମସିହାରେ ଆଣିଥିଲେ କ୍ଷମତାରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ହେବାର ମାତ୍ର ୨ବର୍ଷ ଭିତରେ। ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ଆଇନ-୨୦୦୬ ନାମରେ ଆଇନଟି ବେଶ୍ ପରିଚିତ। ସେ ଆଇନଟି ଆଉ କାହାର କେଉଁ କାମରେ ଲାଗିଛି, ଆମେ ଜାଣିନାହୁଁ; କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଶାର ନିୟମଗିରିର ଡଙ୍ଗରିଆ ଓ ଅଣ ଆଦିବାସୀ ଜଙ୍ଗଲଜୀବୀଙ୍କ ପାଇଁ ଆଇନଟି ଦିନେ ଆଣିଦେଇଥିଲା ଏକ ଅଭୁତପୂର୍ବ ବିଜୟ। ୨୦୧୩ ମସିହା ଏପ୍ରିଲ ୧୮ଦିନ ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପରେ ଏହି ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ଆଇନ-୨୦୦୬ ମୁତାବକ ସେହି ବର୍ଷ ଜୁଲାଇ-ଅଗଷ୍ଟ ମାସରେ ୧୨ଟି ଗ୍ରାମସଭାର ସର୍ବସମ୍ମତି କ୍ରମେ, ଖଣିଖନନ ହେଲେ ସେମାନଙ୍କର ଧାର୍ମିକ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଧିକାରର ହନନ ହେବ ବୋଲି ନିୟମଗିରିବାସୀ ମତ ଦେଇଥିଲେ। ତେବେ ବିଡ଼ମ୍ବନାର କଥା ଯେ ଯେଉଁ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ଏହି ଆଇନଟିକୁ ପାରିତ କରାଇଥିଲେ ସେମାନେ ନିଜେ ଏଭଳି ଏକ ସଫଳତାକୁ ନେଇ ଉତ୍‌ଫୁଲ୍ଲିତ ହେବାର ଉଦାହରଣ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିନଥିଲା। ଦେଶର ସମସ୍ତ ଖଣି ଓ ଶିଳ୍ପପ୍ରକଳ୍ପ ଯାହା ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟର ବା ଆମ ରାଜ୍ୟର ଜଙ୍ଗଲଜମି ଉପରେ ଅତି ନିର୍ଲ୍ଲଜ ଓ ନିର୍ଭୀକ ଭାବେ ଚାଲିଛି ତାକୁ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ମଧ୍ୟ ପ୍ରସଙ୍ଗ କରାଇପାରିନଥିଲେ। ଏବେ ଯେତେବେଳେ ଏହି ଆଇନର ଖୋଲାଖୋଲି ଉଲ୍ଲଂଘନ ଅଦାଲତୀ ମୋହରରେ କରାଯାଇଛି, କଂଗ୍ରେସ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ପ୍ରମୁଖ ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନେ କିନ୍ତୁ ତାକୁ ଏକ ନିର୍ବାଚନୀ ପ୍ରସଙ୍ଗ କରିବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କରୁନାହାନ୍ତି ବରଂ ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ଆଇନକୁ କେତେକ ରାଜ୍ୟରେ ଯେଉଁଭଳି ନ୍ୟସ୍ତ ସ୍ୱାର୍ଥ ଗୋଷ୍ଠୀ ବ୍ୟବହାର କରୁଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ସବୁ ପ୍ରକାର ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ମିଳୁଛି।

ପ୍ରଥମରୁ କହିରଖିବା ଉଚିତ ହେବ ଯେ ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ଆଇନକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ବୁଝାମଣା ଓ ସାକ୍ଷରତା ଜନଗଣଙ୍କ ଭିତରେ ରହିବା କଥା, ତାହା ନାହିଁ। ସେଥିପାଇଁ ଅନେକ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଙ୍ଗଠନ ଓ ଗଣସଙ୍ଗଠନମାନେ ମଧ୍ୟସ୍ଥିର ଭୂମିକା ତୁଲାଇ ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ଉପରେ ଅଧିକାର ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଥିବା ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଲୋକେ କିଭଳି ଭାଗ ନେଇପାରିବେ, ସେଥିପାଇଁ ଆଗକୁ ଆସିଛନ୍ତି। ପ୍ରାୟ ସବୁ ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନେ (ବାମପନ୍ଥୀଙ୍କ ସମେତ) ମଧ୍ୟ ଏହି ଆଇନକୁ ନେଇ ନିଷ୍ଠା ଓ ଆନ୍ତରିକତା ନଦେଖାଇ ପାରିବା ଯୋଗୁଁ, କେବଳ ଏହି ମଧ୍ୟସ୍ଥି ସଂସ୍ଥାମାନେ ହିଁ ଲୋକଙ୍କ

ପାଖରେ ପହ ୍ବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି। ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରଗତିଶୀଳମାନେ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସୀମା ଓ ରାଷ୍ଟ୍ର ଚଳାଉଥିବା ଶକ୍ତିମାନଙ୍କର ପହଂଚଟିକୁ ବୁଝିପାରିଛନ୍ତି। ତେବେ ଏଠି ସ୍ମରଣ କରାଇଦେବା ଉଚିତ ହେବ ଯେ ଏହି ଆଇନ ବିନା ନିୟମଗିରିକୁ ଆଜି ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଖଣି କମ୍ପାନୀ ବେଦାନ୍ତ କବଳରୁ ମୁକ୍ତ କରିବା ସମ୍ଭବପର ହୋଇନଥାନ୍ତା। ଗ୍ରାମସଭାଗୁଡ଼ିକ ସଫଳ କରାଇବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହ, ବିପ୍ଳବୀ ଶକ୍ତିମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଏକ ଭୂମିକା ଥିଲା ବୋଲି କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ। କିନ୍ତୁ ଏବେ ଯେଉଁ ବିପଦ ନିୟମଗିରି ଆଡ଼କୁ ଆସୁଛି, ତାହା ପ୍ରମାଣିତ କରୁଛି ଯେ ଏହି ଖଣି କମ୍ପାନୀର ଖେଳ ଆଦୌ ସରିନାହିଁ। ସେହିଭଳି ସମଗ୍ର ଦେଶରେ 'ଜଙ୍ଗଲ' ଭିତରେ ପୁରୁଷ ପୁରୁଷ ଧରି ବ ୍ଆସିଥିବା ମଣିଷମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଭଲ ଦିନ ଚାଲିଗଲା ଭଳି ଲାଗୁଛି। ସମ୍ମାନର ସହ ବ ୍ବାର ଅଧିକାର ଅଭିଯାନ (CSD) ମୁତାବକ ଭାରତୀୟ ଜଙ୍ଗଲ ଆଇନରେ ଯେଉଁ ସଂଶୋଧନ ପ୍ରସ୍ତାବ ଅଣାଯାଇଛି, ତାହା ମଧ୍ୟ ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ଆଇନର ଅନ୍ତ ଆଣିଦେବ। ଏହି ସଂଶୋଧନ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ଆର୍ମଡ଼୍ ଫୋର୍ସେସ୍ ସ୍ପେଶିଆଲ୍ ପାୱାର ଆଇନ (ଆଫସ୍‌ପା)ରେ ଥିବା ପ୍ରାବଧାନ ଭଳି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି, ଯଦ୍ୱାରା କି ଦଣ୍ଡବିଧାନର କୌଣସି ଆଶଙ୍କା ନଥାଇ ଜଙ୍ଗଲଜୀବୀମାନଙ୍କୁ ଜଙ୍ଗଲରୁ ବାହାର କରିଦେବା ଏବଂ ଏମିତି ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ବନ୍ଧୁକ ବ୍ୟବହାର କରିବାର ଅଧିକାର ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଛି। ଏହି କଥାଟିକୁ ଅନେକ ଲୋକେ ଜଙ୍ଗଲଜୀବୀଙ୍କ ଉପରେ ଏକ ଯୁଦ୍ଧଘୋଷଣା ବୋଲି ବିଚାର କରନ୍ତି। କୌଣସି ବି ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଏହାର ଆଖିଦୃଷ୍ଟିଆ ବିରୋଧ କରିନାହାନ୍ତି। ସେହିଭଳି କିଛି କର୍ପୋରେଟ ପ୍ରାୟୋଜିତ ଅଭିଯୋଗକାରୀଙ୍କ ଆବେଦନ ଶୁଣାଣୀ କରି ଫେବୃୟାରୀ ମାସରେ ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ଆଇନରେ ଅସଫଳ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଜଙ୍ଗଲ ଜମିରୁ ଜବରଦସ୍ତ ବାହାର କରିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ, ଯାହାଫଳରେ ୨୦ଲକ୍ଷ ଜଙ୍ଗଲଜୀବୀ ଆଶଙ୍କା ଭିତର ଦେଇ ଗତି କରୁଛନ୍ତି। ଜଙ୍ଗଲଜୀବୀଙ୍କ ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକୁ ନାକଚ କିଏ ଓ କେମିତି କଲା, ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ମତ ରଖିବା ପାଇଁ ନା କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର, ନା କୌଣସି ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଅଦାଲତରେ ପକ୍ଷ ରଖିଥିଲେ। ୨୦୦ରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଓକିଲ , ଜଙ୍ଗଲଜୀବୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଲଢ଼େଇ କରୁଥିବାବେଳେ, ଗୋଟିଏ ବି ଓକିଲ ଜଙ୍ଗଲଜୀବୀଙ୍କ ପାଇଁ କାମ କରିନଥିଲେ। ପୁନଶ୍ଚ ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ଆଇନ ୨୦୦୬ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବା ସ େ୍ ମଧ୍ୟ ଅଣକାଷ୍ଠ ଜଙ୍ଗଲଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ବା ଗ୍ରାମ୍ୟ ଗୋଷ୍ଠୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ, ସଂରକ୍ଷିତ ଓ ସୁରକ୍ଷିତ ଜଙ୍ଗଲ ସମ୍ବଳକୁ ସକାରାତ୍ମକ ଭାବେ ନିଜ ଜୀବନ ଓ ଜୀବିକା ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରିବା କାମଟି ସମ୍ଭବପର ହେଇପାରି ନାହିଁ। ମହାରାଷ୍ଟ୍ରର ଅନେକ ଆଦିବାସୀ ଗାଁ ବାଉଁଶ ଓ କେନ୍ଦୁପତ୍ର ବେପାର କରି ଏହି ଆଇନ ଯୋଗୁଁ କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା ପାଇପାରିଛନ୍ତି। ଭାରତର ସମସ୍ତ ରାଜ୍ୟରେ ଯଦି ବାଉଁଶ ଓ କେନ୍ଦୁପତ୍ର ଭଳି ଜଙ୍ଗଲଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉପରେ ଅଧିକାର ମିଳନ୍ତା, ତେବେ ଦରିଦ୍ର ସୀମାରେଖା ତଳେ ସଢୁଥିବା କୋଟି କୋଟି ଲୋକେ ଉପକୃତ ହୋଇପାରନ୍ତେ। ନିଯୁକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି କରିବା ବା ଲୋକଙ୍କ ଆୟ ବଢ଼ାଇବା କ'ଣ ବିକାଶ ନୁହେଁ! କେବଳ ଜଙ୍ଗଲ ଧ୍ୱଂସକରି ଖଣି ଖୋଳିବା ହିଁ ବିକାଶ ? ଏଭଳି ପ୍ରଶ୍ନ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରଚାରରେ ପଚରାଯାଉ ନାହିଁ।

୨୦୦୬ର ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ଆଇନକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ନକରାଇ ଦେବାପାଇଁ ୨୦୧୬ ମସିହାରେ ମୋଦୀ ସରକାର କ୍ଷତିପୂରଣ ବନୀକରଣ ପାଣ୍ଠି ନିୟମ ଆଣିଲେ ଯାହା ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାରକୁ ସମାଧି ଦେବାପାଇଁ ଏକ ପରିକଳ୍ପନା ଥିଲା ବୋଲି ଅନେକ କର୍ମୀ ଓ ଗବେଷକ ମତପୋଷଣ କରନ୍ତି। ଏହି ଆଇନ ମୁତାବକ ଅନ୍ୟ କେଉଁଠି ଜଙ୍ଗଲ ନଷ୍ଟ କରୁଥିବା କମ୍ପାନୀଠାରୁ ଟଙ୍କା ଆସିବ ଏବଂ ଜଙ୍ଗଲୀ ଅଫିସରମାନେ ଲୋକଙ୍କର ମତ ନନେଇ ନୂଆକରି ସେହି ଅପରାଧର କ୍ଷତିପୂରଣ ପାଇଁ ଗଛ ଲଗାଇବେ। ଗ୍ରାମସଭା ବା ପଲ୍ଲୀସଭାକୁ ପଚାରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ବି ନାହିଁ। କିଛି ବୃ ଚିତ୍ର ନିର୍ମାତା ଏଭଳି ଏକ ଜଘନ୍ୟ କାମର ପ୍ରଭାବ କନ୍ଧମାଳ ଜିଲ୍ଲାରେ ବେଲଘର ଅ ଳରେ କେମିତି ପଡ଼ିଛି, ତାହାର ଏକ ଚିତ୍ର ଉ େ ।ଳନ କରିଛନ୍ତି। ମୋଦୀଙ୍କ ଅମଳରେ କୌଣସି ଆଇନକୁ ଭୃକ୍ଷେପ ନକରି କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବା ସରକାରୀ ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ଜଙ୍ଗଲ ଦଖଲ କରାଯାଉଛି। ଆଇନ ଉଲ୍ଲଂଘନକାରୀ ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ କୌଣସି ଦଣ୍ଡବିଧାନ ହେଉନାହିଁ। ଅନ୍ୟପଟେ ଅଣଆଦିବାସୀ ଅନ୍ୟ ପାରମ୍ପରିକ ଅଧିବାସୀଙ୍କର ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ଉପରେ ଅଧିକାରକୁ ଅଣଦେଖା କରାଯାଉଛି। କେନ୍ଦ୍ରରେ ମୋଦୀ ସରକାର ଏବଂ ରାଜ୍ୟରେ ନବୀନ ସରକାର କେହି ବି ଜଙ୍ଗଲ ପାଇଁ ବା ଜଙ୍ଗଲଜୀବୀ ପାଇଁ ଚିନ୍ତିତ ନୁହନ୍ତି। ତେଣୁ କୃଷକ, ଶ୍ରମିକ ତଥା ବୁଣାକାର, ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶ୍ରମଜୀବୀ ତଥା କ୍ଷୁଦ୍ର ଉତ୍ପାଦକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏହି ସରକାରମାନେ ଯେତିକି ଉଦାସୀନ, ଜଙ୍ଗଲଜୀବୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ତାଠୁ ଅଧିକ ଭୟଙ୍କର ଭାବେ ଉଦାସୀନ।

ଓଡ଼ିଶାର ଯେଉଁ ଚିତ୍ରପଟ ଆମ ପାଖରେ   ସାମାଜିକ କର୍ମୀ ଓ ଗବେଷକମାନେ ଦେଇଛନ୍ତି, ତାକୁ ଦେଖିଲେ ଜଣାପଡ଼େ ଯେ 'ଜଙ୍ଗଲ ଉପରେ ଅଧିକାର ଏକ ପ୍ରମୁଖ ପ୍ରସଙ୍ଗ ହୋଇପାରନ୍ତା ଅନ୍ତତଃ ୧୪ଟି ଲୋକସଭା ଆଇନରେ ଯେଉଁଠି ୪୦ପ୍ରତିଶତରୁ ଅଧିକା ଭୋଟର ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ଅଧିକାରପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ। ସେସବୁ ହେଲା ବାଲେଶ୍ୱର, ବରଗଡ଼, ଭଦ୍ରକ, ବଲାଙ୍ଗିର, ଢେଙ୍କାନାଳ, ଯାଜପୁର, କଳାହାଣ୍ଡି, କନ୍ଧମାଳ, କେନ୍ଦୁଝର, କୋରାପୁଟ, ମୟୂରଭଞ୍ଜ, ନବରଙ୍ଗପୁର, ସମ୍ବଲପୁର ଓ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼। ସେ ଭିତରୁ ୫ଟି ଲୋକସଭା ନିର୍ବାଚନମଣ୍ଡଳୀର ୬୦ପ୍ରତିଶତରୁ ଅଧିକ ଭୋଟର ଅଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ ଜଙ୍ଗଲଜମି ପଟ୍ଟା ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ। ଏସବୁ ସ େ୍ କାହିଁକି 'ଜଙ୍ଗଲ' ବା 'ଜଙ୍ଗଲଜମି' ପ୍ରସଙ୍ଗ ହେଇପାରୁ ନାହିଁ? ଆମଦେଶର ୧୦୦କୋଟିରୁ ଅଧିକ ଲୋକ ଯେତେବେଳେ ଜଳ, ଜମି ଜଙ୍ଗଲ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଛନ୍ତି ସେତେବେଳେ ଜଳ, ଜମି ବା ଜଙ୍ଗଲ ଭଳି ସମ୍ପଦ ସମ୍ପର୍କିତ ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକ କାହିଁକି

ନିର୍ବାଚନୀ ପ୍ରସଙ୍ଗ ହୋଇପାରୁନାହିଁ? ଏହି ପ୍ରଶ୍ନ ନିର୍ବାଚନ ଲଢୁଥିବା ପ୍ରାର୍ଥୀ ବା ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନଙ୍କ ମନରେ କାହିଁକି ଆସୁନାହିଁ? ରଙ୍ଗମଂଚ ଭଳି ୨୪ଘଣ୍ଟିଆ ନାଟକ ପରିବେଷଣ କରୁଥିବା ଆମ ଦୃଶ୍ୟ ଗଣମାଧ୍ୟମ ବା ଟେଲିଭିଜନ ଚ୍ୟାନେଲଗୁଡ଼ିକରେ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ନେଇ ଚର୍ଚ୍ଚା କାହିଁକି ହେଉନାହିଁ?

କଥାଟିକୁ ବୁଝିବା ପାଇଁ ଆମକୁ ବୃହତ୍ତର ଦୃଶ୍ୟପଟକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ। ଆମର ପ୍ରମୁଖ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ଭିତରେ ଯାଉଛି କୋଇଲା, ବକ୍ସାଇଟ୍, ମାଙ୍ଗାନିଜ୍, କ୍ରୋମାଇଟ୍, ଲୁହାପଥର ଭଳି ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ। ସେ ଭିତରେ ପ୍ରାକୃତିକ ଗ୍ୟାସ ଏବଂ ଅଣବିଶୋଧିତ ତୈଳ ମଧ୍ୟ ଅଛି। ସମୁଦାୟ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରାୟ ୩୨ଲକ୍ଷ ୯୦ହଜାର ବର୍ଗ କିଲୋମିଟର ବ୍ୟାପ୍ତ ଜଙ୍ଗଲ ଜମି, ୮୪ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ନଦୀ ଓ ଝରଣା, ୨୧ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ଜଳ ଭିତ୍ତିଭୂମି ତଥା ୫କୋଟି ୫୫ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ବାଲୁକା ଅଞ୍ଚଳ ଉପରେ ଅବସ୍ଥିତ। ତା'ବାହାରେ ପୁଣି ସରକାରମାନେ ଦେଖି ସାରିଲେଣି ଯେ ଆମ ପାଖରେ ୮କୋଟି ୩୦ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟରର ସାଧାରଣ ଜମି ଏବଂ ୧୨କୋଟି ହେକ୍ଟରର ଅବକ୍ଷୟିତ ଜମି ଅଛି। ଏହିସବୁ ଜମିର ସଂଜ୍ଞା ନିରୂପଣ ସରକାର ନିଜ ସୁବିଧା ଅନୁସାରେ କଲେ ବି ପ୍ରାୟତଃ ଅଧିକାଂଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଦିବାସୀ ତଥା ପାରମ୍ପରିକ ଅଣଆଦିବାସୀ ଜଙ୍ଗଲଜୀବୀ ବା ଅନ୍ୟ ଅଧିବାସୀ ଭୋଗ ଦଖଲରେ ଥାଆନ୍ତି। ଓଡ଼ିଶା ସମେତ ଅଧିକାଂଶ ରାଜ୍ୟରେ ସର୍ବେକ୍ଷଣ ଏବଂ ପୁନଃ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବା କାମଟି ହୋଇନଥିବା ବା ଠିକ୍‌ଭାବରେ ନହୋଇଥିବା ଯୋଗୁଁ ଜମିଗୁଡ଼ିକର ଦଖଲରେ ଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କର ଅଧିକାରକୁ ଆଇନଗତ ସ୍ୱୀକୃତି ମିଳିନାହିଁ। ୨୦୦୬ ମସିହାର ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର ଆଇନ ଅନେକ ତୃଟିର ସଂଶୋଧନ କରିବାପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଏକ ଉଦ୍ୟମ ଥିଲାବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ। ସେହିଭଳି ୨୦୧୩ରେ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ, ପୁନଃବାସ ଓ ଥଇଥାନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସ୍ୱଚ୍ଛତା ଆଣିବାପାଇଁ ହୋଇଥିବା 'ଲାର୍' ଆଇନଟି ଆସିଥିଲା। ୧୮୯୪ମସିହାର ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଣୀତ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଆଇନ ଯାହାର ସଂଶୋଧନ ୧୯୮୪ ମସିହାରେ କରାଯାଇଥିଲା, ତାହାର ଏକ ବଡ଼ ତୃଟି ରହି ଯାଇଥିଲା। ଏହି ପୁରୁଣା ଆଇନରେ ଜମି ଉପରେ ରାଷ୍ଟ୍ରର କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱକୁ ସାର୍ବଭୌମ ବୋଲି ମାନି ନିଆଯାଇଥିଲାବେଳେ ନୂତନ ଆଇନଟି ଜମି ଉପରେ ଲୋକଙ୍କ ଅଧିକାରକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ଦେଇଥିଲା। ଉଦାହରଣସ୍ୱରୂପ ଯେଉଁସବୁ ପ୍ରକଳ୍ପରେ ସରକାର ଏବଂ ଘରୋଇ ଭାଗୀଦାରିତା ରହୁଛି; ସେହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ବେଳେ ଶତକଡ଼ା ୭୦ଭାଗ ଲୋକଙ୍କର ଏବଂ ଘରୋଇ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ବେଳେ ଶତକଡ଼ା ୮୦ଭାଗ ଲୋକଙ୍କର (ପୂର୍ବ ସମ୍ପାଦକୀୟର ଅନିଚ୍ଛାକୃତ ତୃଟିକୁ ସଂଶୋଧନ କରାଯାଇଛି) ସ୍ୱୀକୃତିକୁ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା। ତେବେ ଏହିସବୁ ଆଇନଗୁଡ଼ିକ କିଭଳି ଆଗତ ହେଇପାରିଲା ଏବଂ ଆଗତ ହେଇଗଲାପରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ନକରାଇ ଦେବାପାଇଁ ସବୁପ୍ରକାର ଉଦ୍ୟମ ହେଲା ଓ ପ୍ରମୁଖ ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ତାକୁ ପ୍ରସଙ୍ଗ କରାଯାଇପାରିଲା ନାହିଁ, ତାହା ନିଶ୍ଚିତଭାବେ ଅନୁସନ୍ଧାନର ବିଷୟ। ନିର୍ବାଚନରେ ଏହିସବୁ ଜନଗଣଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଗଭୀର ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକ ଏକ ପ୍ରସଙ୍ଗ ହେବବୋଲି ଭାବିବା ଏକ ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ ନିଶ୍ଚୟ।

ଏହି କଥାଟିର ରାଜନୈତିକ ଅର୍ଥନୀତିଟିକୁ ଆମକୁ ବୁଝିବାକୁ ପଡ଼ିବ। ଯେଉଁ ଖଣିଜଦ୍ରବ୍ୟ ଭିତ୍ତିକ ଶିଳ୍ପ ଆମଦେଶରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଛି ତାହାର ୨୦୧୪-୧୫ରେ ମୂଲ୍ୟଥିଲା ୪୧.୭ ବିଲିୟନ ଆମେରିକୀୟ ଡଲାର (ଆନୁମାନିକ ୨ଲକ୍ଷ ୮୭ହଜାର ୬୪୬କୋଟି ଟଙ୍କା) ଏବଂ ୨୦୨୫ ସୁଦ୍ଧା ଏହି ମୂଲ୍ୟଟି ୧୨୬ ବିଲିୟନ ଆମେରିକୀୟ ଡଲାର (ଆନୁମାନିକ ୮ଲକ୍ଷ ୭୦ ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କା)ରେ ପହଞ୍ଚିବାର ଆକଳନ କରାଯାଇଛି। ଏଥିରେ ଖଣି କମ୍ପାନୀମାନେ କେତେ ଲାଭ କରୁଛନ୍ତି ବା ସେମାନଙ୍କୁ କେତେ ସବୁ ରିହାତି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଛି, ତାକୁ ସାମିଲ କରାଯାଇନାହିଁ। ଏକଥା ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି ଯେ ପ୍ରାକୃତିକ ଜଙ୍ଗଲ ଯେଉଁଠି ଭଲ ଅଛି ଏବଂ ଜଳର ଉତ୍ସ ହାତପହଞ୍ଚରେ ଅଛି ସେଠି ଲୋକେ ଅଛନ୍ତି ବିଶେଷକରି ଜଙ୍ଗଲଜୀବୀମାନେ ଏବଂ ସେଠି ପ୍ରାକୃତିକ ସଂଶାଧନକୁ ପାଥେୟ କରି ଶାନ୍ତିରେ ବଞ୍ଚିବାର ପ୍ରଶସ୍ତ ମାର୍ଗଟିଏ ମଧ୍ୟ ଅଛି। ବିଡ଼ମ୍ବନାର କଥା ଯେ ଏହିସବୁ ସ୍ଥାନରେ ମାଟିତଳେ ବା ମାଟି ଉପରେ ଥିବା ତଥାକଥିତ ଖଣିଜସମ୍ପଦ ଉପରେ ସବୁପ୍ରକାର ଶିଳ୍ପପତିମାନଙ୍କର ନଜର ପଡୁଛି। ୯୦ ଦଶକର ଅର୍ଥନୈତିକ ସଂସ୍କାର ପର୍ବ ଆରମ୍ଭ ହେବା ପରଠାରୁ ରାଷ୍ଟ୍ର, ଶିଳ୍ପପତି(ଉଭୟ ଦେଶୀ ଏବଂ ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ) ମାନଙ୍କର ହିତରେ ସବୁପ୍ରକାର କୋହଳ ନୀତି ଅବଲମ୍ବନ କରି ଲୋକମାନଙ୍କର ଜୀବନ ଓ ଜୀବିକାକୁ ସୁରକ୍ଷିତ ରଖୁଥିବା ନିୟମ କାନୁନଗୁଡ଼ିକୁ ନ୍ୟୁନ କରିଚାଲିଛନ୍ତି। ଦେଶର ସମ୍ବିଧାନ ପୁଞ୍ଜି ପାଖରେ ସମର୍ପଣ କରିସାରିଛି। ଏଭଳି ଏକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଶାସନରେ ଥିବା ରାଜନୈତିକ ଦଳ ମାନେ ନୀତି, ନୈତିକତା ତଥା ସର୍ବୋପରି ଦେଶର ସମ୍ବିଧାନକୁ ଦୂରେଇ ଦେଇ ଚାଲିଛନ୍ତି। ରାଜନୈତିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ବାଚନୀ ପ୍ରଚାର ଅଭିଯାନକୁ ପ୍ରତିଯୋଗିତାମୂଳକଭାବେ ଖର୍ଚ୍ଚବହୁଳ କରିବାରେ କର୍ପୋରେଟ ଜଗତର ଭୂମିକା ନିର୍ଣ୍ଣାୟକ ରହିଆସିଛି। ଦଳମାନଙ୍କୁ ଇସ୍ତାହାର ବା କର୍ମୀଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ। ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ ବ୍ୟାପକ ଦଳବଦଳକୁ ନେଇ କୌଣସି ଦଳ ବି ଚିନ୍ତିତ ନଥାନ୍ତି। ଏମାନଙ୍କୁ ଦରକାର ଅଜସ୍ର ଅର୍ଥ ଯାହା ଖଣି, ପାଣି, ଜମି ଓ ଜଙ୍ଗଲ ଉପରେ ଆଖି ପକେଇଥିବା କମ୍ପାନୀମାନେ ଯୋଗାଇ ଦେଇଥାନ୍ତି। ନଚେତ୍ ଗୋଟିଏ ନିର୍ବାଚନରେ ୩୦ ହଜାର କୋଟି ବା ୯୦ ହଜାର କୋଟି ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବା କେମିତି ସମ୍ଭବ ହୁଅନ୍ତା! ମୋଦୀ ଆଦାନୀ, ଅମ୍ବାନୀଙ୍କୁ ଏବଂ ନବୀନ ବେଦାନ୍ତକୁ ଋଣ ସୁଝିବାଭଳି କାମଟି କ୍ଷମତାକୁ ଆସିବାପରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଏ। ଗଣମାଧ୍ୟମ ତ ଏମାନଙ୍କ ହାତରେ। ଆମ ଜନଗଣ ପ୍ରଶ୍ନ କରିବା ଦରକାର ଆମ ନିର୍ବାଚନ ଚଳାଉଛି କିଏ ଏବଂ ଆମେ କ'ଣ ଏମିତି ସବୁବେଳେ ନୀରବଦ୍ରଷ୍ଟା ସାଜି କାହାକୁ ନା କାହାକୁ ଭୋଟଟିଏ ଦେଇ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପ୍ରତି ଥିବା ଆମର ଉତ୍ତର ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଲାଉଛନ୍ତି ବୋଲି କହିପାରିବା?